

50 år av kamp och passion för Afghanistan

Afghanistan-nytt minns sin långvariga medarbetare Nancy Hatch Dupree, som 90 år gammal gick bort i september 2017. Hon började samarbeta med SAK redan på 1980-talet och skrev i 19 år regelbundet för Afghanistan-nytt.

TEXT **KATE CLARK & MARTINE VAN BIJLERT, AFGHANISTAN ANALYSTS NETWORK**
ÖVERSÄTTNING **ERIK HALKJAER** FOTO **MARKUS HÅKANSSON**

KORT FÖRE SIN DÖD lanserade Nancy Hatch Dupree vad som skulle komma att bli hennes sista bidrag till bevarandet av Afghanistans historia och kultur – ett digitalt fotoarkiv med foton som skildrar Afghanistans och afghanernas moderna historia. Arkivet är inte bara en naturlig förlängning av det projekt som hon och hennes man startade tillsammans på 1980-talet. Det är också en hyllning till både hennes man och landet de både förälskade sig i och brann för.

Nancy och hennes man Louis (som gick bort 1989) flydde Afghanistan efter den kommunistiska statskuppen 1978. De tvingades liksom miljoner afghaner i exil till Pakistan och blev flyktingar från landet som varit deras hem sedan 1960-talet.

I Pakistan engagerade de sig i humanitärt arbete, men ägnade sig också åt att arkivera. De behöll det som andra kastade.

Paret Dupree arkiverade tidningar utgivna av mujaheddin, och senare talibanerna, biståndsorganisationernas undersökningar och rapporter och broschyrer från alla möjliga håll. Samlingen blev känd som ACBAR Resource and Information Centre (ARIC). ACBAR är den organisation som skapades på 1980-talet för att koordinera civilsamhällets stöd till Afghanistan.

Nancy var en ständig förkämpe för utbildning, läskunnighet och kunskap. Ett av hennes sidoprojekt var lådbibliotek, som gav människor i avlägsna delar av Afghanistan tillgång till böcker. Det pågår än i dag.

År 2005 packade hon sin samling av dokument i 300 säckar som skickades från Peshawar till Kabul. Genom att tjata, argumentera och kampanja inför massor

av människor lyckades hon hitta en plats för sitt arkiv. Först i biblioteket vid Kabuls universitet. Sedan i en egen byggnad.

Åtta år efter flytten stod Afghanistan Centre at Kabul University (ACKU) klart. Det är i dag en vacker, luftig byggnad som omger en grön innergård.

Utöver det fysiska ACKU finns också en digital version, en katalog och en hemsida där hittills 80 000 dokument kan hittas. Det digitala arkivet växer ständigt. Det består inte bara av skrifter från tre årtionden av krig, utan också av filmer och radioinslag, publicerat material från 1800-talet och böcker om Afghanistan.

REDAN VID FLYTTEN FRÅN Peshawar till Kabul var Nancy i 70-årsåldern, men strävade ändå vidare i sitt arbete med hopp om en seger för mujaheddin, ett slut på kriget och att få återvända till vad som blivit hennes hem. I stället kom talibanerna. Andra i Nancys ålder skulle dragit sig tillbaka och njutit av pensionen, men hon behöll sin passion och kamp även under dessa mörka år.

Hon skulle komma att fortsätta sitt arbete i två årtionden till, i stort sett till sin dödsbädd. Hon gick bort tre veckor innan hon skulle ha fyllt 90 år. Hon var svag, men jobbade vidare för att göra livet bättre för andra.

Under hennes sista år jobbade hon med att digitalisera ACKU:s bildarkiv, framför allt hennes man Louis foton från Afghanistan 1950–1980. Den samlingen växer nu gradvis på nätet och är en rik, ny källa för alla dem som är intresserade av Afghanistan. ●

DET NYA FOTOARKIVET

- Består av foton från 1880 fram till 1990-talet. De täcker allt från flyktingläger till byggnader, historiska händelser, kulturhistoria, konst och kultur.
- Hittills har 2 000 av 14 000 foton digitaliserats.
- Fotoarkivet: <https://ackuimages.photoshelter.com>
- ACKU:s dokumentarkiv: <http://acku.edu.af>

KÄLLA: AFGHANISTAN ANALYSTS NETWORK

Nancy Hatch Dupree i Afghanistan i slutet av 70-talet.

FOTO: LOUIS DUPREE

Louis Dupree i Afghanistan.

“Nancy var en stor källa till kunskap”

Nancy Hatch Dupree, även kallad Afghanistans farmor, gick bort natten till den 10 september 2017 på ett sjukhus i Kabul. Hon var då nästan 90 år gammal.

Från det att Nancy bosatte sig i Kabul som diplomat-hustru 1962 blev hon en av de stora källorna till, och spridarna av, kunskap om Afghanistan och det afghanska kulturarvet. Hon kämpade också för kulturarvets bevarande.

Hon skrev bland annat krönikor i Afghanistan-nytt i 19 år. Den första skrev hon i nummer fyra av tidningen 1995. Den sista skrev hon i nummer tre av tidningen 2014. 46 av krönikorna (1995–2007) finns samlade i boken *Afghanistan över en kopp te*, utgiven av SAK.

Hennes engagemang för de afghanska kvinnornas situation finns också dokumenterat i häftet *Kvinnor i Afghanistan*, som SAK gett ut. Häftet är baserat på tre föreläsningar hon höll i Sverige i samband med SAKs årsmöte 1996.

” 46 av krönikorna finns samlade i boken *Afghanistan över en kopp te*.

NANCY OCH hennes make Louis Dupree utvisades 1979 av kommunistregimen i Afghanistan. Efter sin makes död 1989 levde hon i Peshawar, i Pakistan där hon drev organisationen ACBAR Research and Information Center (ARIC).

Inom ARIC samlade hon tusentals dokument och publikationer om Afghanistan på olika språk. Det är ett fantastiskt arkiv, som jag i slutet av 1990-talet botaniserade i under flera veckor. Jag ville kopiera många av de annars svåråtkomliga dokument om Afghanistan som Nancy samlat.

ARIC är en unik källa till kunskap om Afghanistan och dess folk. Efter talibanregimens fall flyttades arkivet till Kabul. Det går i dag under namnet Afghanistan Collection och finns på Kabuls universitet. Det är tillgängligt för studenter och intresserad allmänhet.

För att stödja forskning, och öka medvetenheten, om Afghanistans historia och kultur bildade Nancy år 2007 The Louis and Nancy Hatch Dupree Foundation. Det är en stiftelse som ska säkerställa att arkivet bevaras.

NANCY BIDROG även på 1960- och 70-talen med kunskap om Afghanistan i form av reseguider. Hon skrev bland annat guideböckerna *Bamiyan* (1963), *An Historical guide to Afghanistan* (1970), *A historical guide to Kabul* (1972), och de tre små turistbroschyrerna *Herat*, *Kandahar* och *Kabul* (sent 1970-tal).

Nancy Hatch Duprees gärning kommer att leva vidare långt efter hennes död. Det känns som ett privilegium att jag vid ett flertal tillfällen hade förmånen att få träffa henne.

Må hon vila i frid. ●

Börje Almqvist

journalist och Afghanistankännare, sitter i Stockholms lokalkommittés styrelse.